

Könyvszemle

Az iskolateremtő

Simonyi Károly professzor

Az iskolateremtő Simonyi Károly professzor c. kötet 2011 márciusában jelent meg Erdősi Gyula és Kádár Katalin szerkesztésében.

A Pontus Kft. gondozásában immár a harmadik kötetével jelentkezett az *Iskolateremtő* könyvsorozat. Ez a kötet a BME egyetemi tanáira, az MTA doktoraira, Ladó Lászlóra és Kindler Józsefre emlékező könyvek után jelent meg. Bár indíttatásuk, végzettségük és szakmai pályájuk különböző, a szocializmus nehéz éveiben életükkel és munkásságukkal mindhárman az ország felemelkedését szolgálták, amiben nehéz helyzetükben is mindvégig hittek. Közös bennük, hogy legfőbb feladatuknak a jövő generációk nevelését tartották. Példájuk igen becses megújulásra érett társadalmunknak. Wilhelm Röpke írta: „Egyre inkább meggyőződésemmé válik annak rendkívüli fontossága, hogy a társadalomban kell lennie egy nem nagy, de mégis mértékadó csoportnak, amely bizonyos megváltoztathatatlan normákért és értékekért felelősséget érez. Ezt a felelősségérzetet azzal is megpecsételi, hogy az említett értékekhez életpéldájával is a legkeményebben ragaszkodik. Természetes nemességnek, *nobilitas naturalis*-nak nevezhetném ezeket az embereket, akiket a társadalom sohasem nélkülözhetett.

Ma pedig, amikor annyi minden szétmállik és inog, még nagyobb szükségünk van erre a természetes nemességre, erre az elitre, amely

nemesi címét csak a legmagasabb szintű teljesítményből származtatja. Az ilyen életet természetes méltóság övezi. Az emberek készségesen elismerik tekintélyét.” (Röpke, Wilhelm: *Emberséges társadalom – Emberséges gazdaság*. Aula, 2003)

Munkájukkal és egész, lemondásokkal teli életútjukkal, amelyre a szilárd jellemesség, érett ítélőképesség, makulátlan magánélet, a közösségért végzett munka, a jogért és igazságért való bátor és rendíthetetlen kiállás jellemző minden élethelyzetben – mindnyájunknak példát mutattak.

A Simonyi-kötet szerkezete az emlékállítás szándékának megfelelően tagolt. Pálinkás József akadémikus, az MTA elnöke az *Előszóban* meleg szavakkal ajánlja az olvasó figyelmébe a közel hetven emlékező írását. Vajta László, a BME dékánja a visszaemlékezés-kötet hőseit az egyetemi ifjúság elé állítja példaként, majd a szerkesztő ismerteti a kötet felépítését, melyben a barátok, munkatársak, tanítványok és tisztelők visszaemlékezései ismertetik meg az olvasót Simonyi Károly professzor életével és munkásságával.

Mérey Imréné visszaemlékezése a kiváló tudós-professzor életútjának és emberi drámájának rövid bemutatása, amelyből kirajzolódik a kiváló adottságokkal rendelkező, karizmatikus vezető, a kitűnő pedagógiai érzékkel megáldott egyetemi oktató, a felkészültségével és empatikus hozzáállásával hallgatósága és munkatársai tiszteletét mindenkor kiváltó, megnyerő személyiség jellemző vonásai.

Keszthelyi Lajos akadémikus gondolatai nyitják meg a barátok megnyilatkozásait. Kifejti, hogy Simonyi munkássága, tevékenysége országos jelentőségű volt. Részcsekegyorsítók megépítésével előbb Sopronban, majd a Központi Fizikai Kutató Intézetben (KFKI) meghatározó szerepe volt az atommagkutató meg alapozásában. Bemutatja Simonyi tevékenységét a forradalomban, majd az ezért elszenvedett mellőzését. Ő maga ötven éven át volt a professzor úr barátja, és ő volt az egyedüli, aki 1956-ban kiállt főnöke mellett.

Szlávik Ferenc tanítványként közelről ismerte a professzort. A KFKI nyugalmazott igazgatójaként megírt emlékezésében Simonyi Károly kiváló személyiségjeit, sokoldalú intellektusát, fegyelmezett és fáradhatatlan munkabírását, emberségét emeli ki, személyes történetei megosztásával hozza emberközélbe kedves professzorát.

A tisztelők, barátok, munkatársak, tanítványok hosszú sora írta meg személyes hangú megemlékezését, melyekből kirajzolódik Simonyi professzor személyiségének sokoldalúsága. Simonyinak kitűnő iskolája volt, ez hatotta át egész életét. Olyan professzorai voltak a harmincas években, mint: Bay Zoltán, Muttnyánszky Ádám, Pattantyús-Ábrahám Géza, Pogány Béla, Szentmártoni (Stachó) Tibor, Verebely László és mások.

A Műegyetemen közel ötven évet dolgozott. Huszonhat évesen a Bay Zoltán-iskola tagja volt, a Műegyetemen az Atomfizika Tanszék tanársegédje, a Bay-laboratórium munkatársa. Részt vett a Hold-radar kísérletben. Erről az időszakról emlékeznek Bay Zoltán özvegye Herczegh Júlia, Bay Zoltán unokaöccse, Bay Zoltán és Takács Lajos, az MTA rendes tagja, aki munkatársa volt, továbbá első doktorandusza, a nyolcvannyolc éves Gergely György, az MTA doktora és mások.

Példamutató oktató és tudós volt, harminckét évesen lett tanszékvezető professzor, aki munkásságát a magyar műszaki értelmiség, a természettudományos és egyetemes kultúra egységének kialakítása érdekében fejtette ki. Tanszékvezető egyetemi tanárként vezetésével 1951-ben épült meg Sopronban az első magyarországi részecskegyorsító, erről az időről írta meg emlékeit Takács Ernő, az MTA doktora és Verő József akadémikus.

A Műegyetemen megalapította az Elméleti Villamosságtan Tanszékét, 1952-ben már Kossuth-díjas tanszékvezető professzorként szervezte meg a Központi Fizikai Kutató Intézetben az Atomfizikai Osztályt. Később a KFKI igazgatóhelyettese lett. Munkatársai jelentős nemzetközi eredményeket értek el. Tanítványaiból munkatársakat nevelt. Erről írt többek mellett az országból 1956-ban menekülni kényszerült Schmidt György, Kálmán J. Gábor és Temes C. Gábor valamennyien Simonyi-tanítványok, az USA egyetemén kiválóan helytálló professzorok, továbbá az itthoniak, Csurgay Árpád, Roska Tamás, Pap László akadémikusok, Ferencz Csaba és Sallai Gyula az MTA doktorai.

Az emlékezésekből mozaikszerűen tárul fel Simonyi Károly nehéz élete. 1956-ban a KFKI Forradalmi Bizottságának elnökeként gondoskodott róla, hogy ne kerüljön sor a szélsőséges erők összeütközésére, és ne sérüljenek meg az intézetben a nagy értékű berendezések és műszerek. Józan helytállását a KFKI állami és pártvezetése nem méltányolta, sőt olyan helyzetet teremtett, hogy állásáról önként mondott le. Ugyanez megismétlődött a Műegyetemen tizenhárom évvel ezután: távozni kényszerült a maga alapította tanszékéről. A nehéz években számíthatott Németh László író barátságára, vele előadásorozatot is tervezett. E barátságra emlékezett az író

lánya, Németh Judit, az MTA rendes tagja.

Iskolateremtő munkáját itthon nem folytathatta. Meg kellett válnia legtehetségesebb tanítványaitól, akik félve találkoztak vele. Ezekről az időkről is írt Berceli Tibor, Veszely Gyula és Zombory László, az MTA doktorai, akik később maguk is műegyetemi tanáráként képviselték Simonyi Károly szellemiségét.

1971-ben egy szemeszter erejéig külföldön, Németországban vállalt munkát. Vendégtanárságáról a szemtanúk, Hans-Georg Unger és Klaus Schünemann professzorok írtak. Hallgatói felismerték magára maradottságát, melőzését. Felkérték, hogy a vári kollégiumban beszéljen, amiről kedve van, szívesen követik, hallgatják előadásait. Lehetetlen helyzetében, hallgatóinak szeretete és szolidaritása mellett képes volt ismét újat alkotni. 1973 Nagycsütörtökén megtörtént a csoda: Simonyi ötvenhét évesen megtalálta önmagát. Az ELTÉ-n kezdte el azt a sikeres előadássorozatot, amin felbuzdulva nekilátott *A fizika kultúrtörténete* megírásának. Élete hátralevő részében döntően ezzel foglalkozott. Az emlékirások közül sokan emlékeznek erre az időre, így Gyulai József, Michelberger Pál, Náray-Szabó Gábor, Vámos Tibor, az MTA rendes tagjai. Ez a nagy mű hozta meg a professzornak a kiemelkedő sikert és megérdemelt elismerést.

Nyelvtanulás nehézségekkel

Ki diszlexiás? Milyen nehézségekkel küzd a diszlexiás a nyelvtanulásban? Egyáltalán tanuljon-e nyelvet? Szerezzen-e nyelvvizsgát? Vagy legyen-e felmentve a tanulás és/vagy az osztályozás és/vagy a nyelvvizsga alól? Ha felmentést kap, az csak az írásbeli, csak a szóbeli vagy mindkét részre vonatkozzék? Ha tanul, milyen módszerrel tegye? Ha osztályozzák, vizsgázik, milyen módon történjék ez? Meg-

A kötet mondanivalóját a *Simonyi Károly és tudásközössége* című CD-összeállítás teszi teljessé, amely korszakonként taglalja életét, munkásságát és vázlatos ecsetvonásokkal kálváriáját a Műegyetemen. A mellékletet Várszegi Asztrik főapát úr ajánlja az olvasó figyelmébe. Követendő példaként említi Simonyi Károly alázatát és szeretetet sugárzó személyiségét. A visszaemlékezők, tisztelők, barátok, munkatársak és tanítványok vallják, hogy a professzor úr (kb. 150 CV-vel jellemzett) tudásközösségében létrehozott, a kultúrák ismeretén, az interdiszciplináris probléma megközelítésen alapuló szellemiség követendő példa a jövő nemzedékek számára is.

E recenzió írója nem ismerhette személyesen a professzor urat, de a 60-as évek végén NDK-s mérnökhallgatóként ő is Simonyi német nyelvű könyvéből tanulta az elméleti villamosságtant. A személyes visszaemlékezések összegyűjtésével ez a kötet nemcsak méltó tisztelgés az akadémikus szakmai munkássága előtt, de sokoldalúan mutatja be az EMBERT, aki nevét *A fizika kultúrtörténete*-vel tette halhatatlanná. Köszönet érte. (*Erdősi Gyula – Kádár Katalin szerk.: Az iskolateremtő Simonyi Károly professzor. Pontus Kft., 2011*)

Bársony István
villamosmérnök

annyi kérdés, melyre a válasz éppoly összetett, mint a könyv címének szavai.

A kilencszerzős tanulmánykötet több tudományág szemszögéből és több módszerrel közelíti meg a diszlexiások nyelvtanulását. Ez feltétlenül előnyére válik a műnek, amely jól ötvözi a tudomány eredményeit a terepmunkával: osztálytermi megfigyelésekkel, tesztekkel, interjúkkal és kérdőívekkel.

A bevezetés (a két szerkesztő tollából) és az I. fejezet (Gósy Mária írása) elméleti alap-